

Ülevaade ettevõtete toetamisest COVID-19-kriisi ajal

*Kas 2020. aastal said toetusmeetmetest abi nende
tegevusalade ettevõtted, keda COVID-19-kriis enim
puudutas?*

Ülevaade ettevõtete toetamisest COVID-19-kriisi ajal

Kas 2020. aastal said toetusmeetmetest abi nende tegevusalade ettevõtted, keda COVID-19-kriis enim puudutas?

Kokkuvõte

Vabariigi Valitsus võttis COVID-19-kriisi alguses tarvitusele mitmeid majanduse toetamise meetmeid, sealhulgas Eesti Töötukassa töötasu hüvitise, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus kaubandus- ja teenindustevõtjatele suunatud rendimaksete toetuse, turismisektori toetusmeetme ja väikeettevõtjate toetusmeetme. Lisaks asusid KredEx ja Maaelu Edendamise Sihtasutus väljastama ettevõtetele erakorralisi laene ja laenukäendusi. Kokku kulus nende meetmete peale 2020. aastal ligikaudu 745 miljonit eurot.

Vabariigi Valitsus otsustas meetmed käivitada võimalikult kiiresti ja nii nappis aega ettevõtluse olukorra hindamiseks, meetmete täpseks sihtimiseks ja õigusaktide väljatöötamiseks. Toetusmeetmeid rakendanud asutustel oli vähe aega meetmete rakendamiseks vajalike protsesside väljatöötamiseks. Riigikontroll nägi selles riski, et puuduliku eeltöö põhjal tehtud regulatsioonid ja kiirustades loodud tööprotsessid ei taga, et toetusmeetmed jõuavad just nende tegevusalade ettevõtjateni, kus kriisi mõju on sügavam.

Ülevaate koostamise käigus uuris Riigikontroll, kas riigi toetusmeetmed jõudsid tegevusaladesse, kus COVIDi-kriisi mõju oli suurem, ning kas toetus jõudis ettevõtjateni, kes majandusnäitajate (müügikäive, tööjõumaks, töötajate arv) põhjal rohkem kriisist pihta said. Riigikontroll ei hinnanud konkreetsetele ettevõtetele antud toetuse ja/või laenude menetlust ega üksikotsuste põhjendatust.

Riigikontrolli analüüs näitas, et enamasti said toetusmeetmetest abi nende tegevusalade ettevõtted, keda kriis rohkem puudutas ja kellel läks majandusnäitajate põhjal halvemini kui neil, kes toetust ega laenu ei saanud. Seega ei realiseerunud üldjuhul risk, mille puhul eeldati, et kriisimeetmetest võivad abi saada ettevõtted, kellel seda vaja ei ole.

Analüüsi tulemused meetmete kaupa on järgmised:

- **Tegevusaladest oli kõige suurem töötasu hüvitist saanud ettevõtete osakaal majutuses ja toitlustuses.** Töötasu hüvitist said 2020. aastal ettevõtted, kellel vähenesid keskmisest rohkem müügikäive ja makstud tööjõumaks kui neil, kes töötasu hüvitist ei saanud. Samuti kahanes neil enam töötajate arv. See tähendab, et

Mida me analüüsisime ja milles nägime riski?

Mida me leidsime ja järeldasime?

Teadmiseks, et

analüüsisid nelja meetme rakendaja käest 2020. aastal abi saanud ligi 22 000 ettevõttest sai

- 73,9% abi ühe meetme rakendaja käest,
- 24,7% kahe meetme rakendaja käest,
- 1,36% kolme meetme rakendaja käest,
- 0,05% ehk 12 ettevõtet kõigi nelja meetme rakendaja käest.

üldiselt jõudis töötasu hüvitis ettevõtteni, kes kriisist rohkem pihta said.

- **EASi kriisimeetmete kaudu abi saanud ettevõtetest moodustasid suurima osakaalu majutus- ja toidlustusettevõtted.** Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ettevõtte ja turismiettevõtte kriisitoetusi said 2020. aastal samuti ettevõtted, kelle müügikäive, tööjõumaks ja töötajate arv kahanesid 2019. aastaga võrreldes keskmiselt rohkem kui nendel ettevõtetel, kes kriisitoetust ei saanud.
- **KredExist enim erakorralisi laene ja laenukäendusi said majutus- ja toidlustusettevõtted.** KredExist 2020. aastal erakorralisi laenukäendusi ja laene saanud ettevõtete kohta saab üldiselt samuti järeldada, et kriisimeetmetest abi saanud ettevõtetel vähenesid keskmiselt 2020. aastal müügikäive ja makstud tööjõumaks rohkem kui neil, kes meetmetest abi ei saanud.
- **Maaelu Edendamise Sihtasutusest erakorralisi laenukäendusi ja laene saanud ettevõtetest moodustasid suurima arvu põllumajandus-, metsamajandus- ja kalapüügiettevõtted.** Seda tegevusala puudutas kriis 2020. aastal vähem ning abi saanud ettevõtetel kahanes müügikäive keskmiselt isegi vähem kui sama tegevusala nendel ettevõtetel, kes meetmetest abi ei saanud. Ka tervikuna, arvestamata tegevusalasid, oli Maaelu Edendamise Sihtasutuse meetmetest abi saanud ettevõtete keskmine müügikäibe vähenemine 2020. aastal väiksem kui neil ettevõtetel, kes meetmetest abi ei saanud.

Käesoleva analüüsi detailsemad tulemused on interaktiivsete joonistena avaldatud Riigikontrolli veebilehel:

<https://www.riigikontroll.ee/Auditeeritavaile/Interaktiivsedtabelidjajoonis ed/tabid/313/ItemId/1310/amid/930/language/et-EE/Default.aspx>

Riigikontrolli teised kriisimeetmetega seotud tööd

Riigikontroll on kriisimeetmeid käsitleanud veel järgmistes töödes:

- 29.09.2020 – „Lühiülevaade Maaelu Edendamise Sihtasutuse kriisimeetmete elluviimisest“, vt <https://www.riigikontroll.ee/tabid/206/Audit/2511/language/et-EE/Default.aspx>
- 05.10.2020 – „Ülevaade Vabariigi Valitsuse erakorralise COVID-19-reservi kasutamisest 31.07.2020. aasta seisuga“, vt <https://www.riigikontroll.ee/tabid/206/Audit/2512/language/et-EE/Default.aspx>
- 25.11.2020 – „KredExi erakorralised meetmed ettevõtetele koroonakriisi mõju leevendamiseks“, vt <https://www.riigikontroll.ee/tabid/206/Audit/2517/language/et-EE/Default.aspx>
- 2021. aasta I poolaastal valmib „Koroonakriisiga seotud laenuaotluste menetlus Maaelu Edendamise Sihtasutuses ja KredExis“

Sisukord

Analüüsitud kriisimeetmed 2020. aastal	4
Eesti Töötukassa töötasu hüvitist said 2020. aastal pigem need ettevõtted, kellel majandusnäitajad kahanesid	4
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ettevõtte ja turismiettevõtete kriisitoetusi saadi enim tegevusalades, mida kriis vahetult puudutas	10
KredExi kriisimeetmetest said abi ettevõtted, kelle müügikäive kahanes 2020. aastal keskmisest rohkem, Maaelu Edendamise Sihtasutusest abi saanute kohta seda järeldata ei saa	13
Ülevaate iseloomustus	17
Ülevaate koostamise eesmärk	17
Ülevaate ulatus ja käsitusviis	17
Riigikontrolli varasemaid töid COVID-19-kriisiga seotud valdkondade kohta	19

Analüüsitud kriisimeetmed 2020. aastal

Teadmiseks et

Statistikaameti andmetel vähenes 2020. aastal 2019. aastaga võrreldes müügi- ja teenuste enim majutuse ja toitlustuse ning kunsti, meelelahutuse ja vaba aja tegevusalades. Majanduses suurema osakaaluga tegevusaladest kahanes müügi- ja teenuste oluliselt ka veanduse ja laanduse. Lühiajalisemalt kahanes müügi- ja teenuste märkimisväärselt 2020. aasta kevadel samas paljudes tegevusalades.

Meetme lühikirjeldus

Meetme analüüsi tulemused, müügitulu muutus

Tööjõumaks – kõik tööjõumaksud ja maksed (tulu- ja sotsiaalmaks, kohustuslik kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmaks)

1. Riigikontroll on avaldanud töötasu hüvitise ning teiste kriisimeetmete rakendamise tulemused Riigikontrolli veebilehel **interaktiivsete joonistena**, kus igaüks saab kuvada endale huvipakkuvaid vaateid.¹ Üksikuid ettevõtteid vaadata ei saa, aga tulemusi on võimalik vaadata perioodide ning tegevusalade kaupa. Töötasu hüvitise andmeid on lisaks võimalik vaadata ettevõtte suuruse ja maakonna järgi. Interaktiivsetelt joonistelt on võimalik näha detailsemalt ettevõtete arvu ja keskmisi näitajaid tegevusalade ja muude alajaotuste siseselt.
2. Järgnevalt on esitatud mõned järeldused, mis on tehtud Riigikontrolli veebilehel olevate interaktiivsete jooniste põhjal, ja arvandmetega tabelid.

Eesti Töötukassa töötasu hüvitist said 2020. aastal pigem need ettevõtted, kellel majandusnäitajad kahanesid

3. Töötasu hüvitise eesmärk oli tagada töötajatele sissetulek ning aidata tööandjatel ajutised raskused üle elada, et ei peaks töötajaid koondama või tegevust lõpetama. 2020. aasta märtsi, aprilli, mai ja juuni eest oli tööandjatel võimalik taotleda töötukassalt oma töötajate töötasude osalist kompenseerimist. Kuna 2020. aasta kevadel alanud majanduslikud raskused ei piirdunud paljudel ettevõtetel selle perioodiga, mil töötasu hüvitist 2020. aastal maksti, on neil hiljem olnud koondamised vältimatud.
4. Töötukassa andmetel said 2020. aasta kevade ühel või mitmel kuul töötukassalt töötasu hüvitist 17 534 ettevõtet ning kokku said hüvitist 137 470 inimest (20% kogu töötajakonnast). Töötasu hüvitise keskmine suurus kuus oli 689 eurot ja kokku maksti töötasu hüvitiseks 2020. aastal 255,9 miljonit eurot (brutosumma koos maksudega).
5. Riigikontroll ei analüüsinud eraldi koondamisi pärast töötasu hüvitise lõppemist 2020. aastal. 2020. aastal rakendatud töötasu hüvitise meetme kohta on töötukassa toonud 2021. aasta jaanuaris avaldatud analüüsis välja, et töösuhete arv vähenes hüvitist saanud ettevõtetel keskmisest rohkem, mh oli ka koondamisi enam. Tegevusaladest võeti töötuna arvele enim inimesi haldus- ja abitegevuses (20,5% hüvitise saanutest) ning majutuses ja toitlustuses (18,3% hüvitise saanutest).
6. Tabelites 1–5 on välja toodud keskmise müügitulu ja makstud **tööjõumaksu** muutus 2020. aastal (2019. aastaga võrreldes) erinevatel tegevusaladel ning võrreldes töötasu hüvitist saanud ettevõtteid ja mittesaanud ettevõtteid. Tabelites on hüvitise saajate kohta toodud välja ka see, kui suur osakaal tegevusala kõikidest ettevõtetest abi sai ning kuidas jagunesid hüvitise saajad tegevusalade vahel.

¹ Vt

<https://www.riigikontroll.ee/Auditeeritavaile/Interaktiivsedtabelidjajoonised/tabid/313/language/et-EE/Default.aspx>

Abiks tabelite lugemisel:

- Tulp „Osakaal kõikidest tegevusala ettevõtetest“ näitab, kui suur % konkreetse tegevusala ettevõtetest tabelis kajastatud kriisimeetmest abi sai.
- Tulp „Osakaal kõikidest töötasu hüvitist saanud ettevõtetest“ näitab, kuidas jagunesid konkreetset kriisimeetmest abi saanud ettevõtteid tegevusalade järgi.

7. Töötasu hüvitist saanud ettevõtete keskmine müügi käibe kahanes 2020. aastal 2019. aastaga võrreldes 19,4% ja hüvitist mittedaanud ettevõtetest 8,6%. Enamikul tegevusaladel oli müügi käibe vähenemine töötasu hüvitist saanud ettevõtetest suurem kui neil, kes hüvitist ei saanud (vt tabel 1).² Majutuse ja toitlustuse tegevusalas oli keskmine müügi käibe vähenemine töötasu hüvitise saajate hulgas kogu 2020. aasta vaates pea kõige suurem: 38,3%.³

Tabel 1. Töötasu hüvitise saamine ja keskmine müügi käibe muutus 2020 vs. 2019 kokku tegevusalade kaupa

Tegevusala	Keskmine müügi käibe muutus, %		Hüvitist saanud ettevõtete osakaal, %	
	Hüvitist saanud	Hüvitist mittedaanud	Kõikidest tegevusala ettevõtetest	Kõikidest hüvitist saanud ettevõtetest
Ehitus	-28,9	-5,8	13,8	12,4
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	-39,8	-43,7	0,9	0,1
Finants- ja kindlustustegevus	-9,6	-16,7	4,2	0,4
Haldus- ja abitegevused	-33,8	-7,3	12,3	5,3
Haridus	-13,3	-9,7	21,2	1,7
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrattaste remont	-16,4	-6,6	16,5	23,7
Info ja side	-21,7	0,0	4,7	2,8
Kinnisvaraala tegevus	-19,0	-44,1	5,5	2,9
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	-28,1	-7,1	20,1	3,8
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus	-14,9	-2,9	8,5	8,9
Majutus ja toitlustus	-38,3	-15,2	44,7	11,7
Muud teenindavad tegevused	-27,1	0,8	19,7	3,7
Mäetööstus	-0,8	11,7	10,9	0,1
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	-23,7	-3,7	3,0	1,6
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	-7,1	2,2	30,0	1,0
Töötlev tööstus	-11,5	-3,3	23,1	13,4
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	8,1	0,5	9,5	0,2
Veondus ja laondus	-29,5	-7,0	14,4	6,4
Tegevusalad kokku	-19,4	-8,6	13,4	100,0

Allikas: Eesti Töötukassa, Maksu- ja Tolliamet, Riigikontrolli analüüs

² Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamise, kinnisvaraala tegevuse ning finants- ja kindlustustegevuse tegevusalades oli tulemus vastupidine. Riigikontroll ei uurinud täpsemalt selle tausta.

³ Enim kahanes töötasu hüvitise saajate hulgas 2020. aastal müügi käibe elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamise tegevusalas (39,8%), aga selles tegevusalas said abi ainult üksikud ettevõtted, kelle põhjal ei saa tegevusala kohta järeldusi teha.

Teadmiseks, et

- Eesti Tootukassa on avaldanud 2021. aasta jaanuaris oma kodulehel ülevaate „Ülevaade töötasu hüvitise saajate käekäigust“ (https://www.tootukassa.ee/sites/ootukassa.ee/files/tootasu_huvitise_luhianaluus_raport.pdf).
- Poliitikauuringute Keskus Praxis on 2021. aasta veebruaris avaldanud töötasu hüvitise meetme mõju kohta analüüsi „Töötukassa töötasu hüvitis“ (<http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2021/01/Tootukassa-tootasu-huvitis-poliitikaanaluu-3.pdf>).

8. Töötasu hüvitist maksti 2020. aasta märtsist juunini. Tabelis 2 on toodud müügikäibe keskmine muutus (võrreldes 2020. aastat 2019. aasta sama perioodiga) töötasu hüvitise maksmise perioodil tegevusalade kaupa ning töötasu hüvitist saanud ettevõtete ja mittesaanud ettevõtete kaupa.

9. Näitajate põhjal saab järeldada, et töötasu hüvitise maksmise perioodil vähenes keskmine müügikäibe töötasu hüvitise saajatel oluliselt rohkem (33,8%) kui neil ettevõtetel, kes seda hüvitist ei saanud (9,9%). Müügikäibe vähenemine oli töötasu hüvitist saanud ettevõtetel keskmiselt oluliselt suurem pea kõikidel tegevusaladel (vt tabel 2).

10. Tegevusalades nagu kunst, meelelahutus ja vaba aeg ning majutus ja toitlustus oli töötasu hüvitise saajate hulgas ettevõtete keskmine müügikäibe vähenemine 2020. aasta sellel perioodil, mil töötasu hüvitist maksti, kõige suurem: vastavalt 50% ja 62,5% (vt tabel 2).

11. Majutus- ja toitlustusvaldkonnas sai töötasu hüvitist ka kõige suurem osakaal selle tegevusala ettevõtete koguarvust (47,8%). Teistes tegevusalades oli seda hüvitist saanud ettevõtteid osakaaluna märkimisväärselt vähem (vahemikus 1,6–31,8%) (vt tabel 2).

Tabel 2. Töötasu hüvitise saamine ja keskmise müügikäibe muutus märtsist juunini 2020 vs. 2019 tegevusalade kaupa

Tegevusala	Keskmise müügikäibe muutus, %		Hüvitist saanud ettevõtete osakaal, %	
	Hüvitist saanud	Hüvitist mittesaanud	Kõikidest tegevusala ettevõtetest	Kõikidest hüvitist saanud ettevõtetest
Ehitus	-37,2	-4,8	14,6	12,4
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	-44,6	-38,4	1,6	0,1
Finants- ja kindlustustegevus	-29,6	-23,2	4,6	0,4
Haldus- ja abitegevused	-45,8	-11,5	13,2	5,2
Haridus	-36,7	-25,3	22,6	1,6
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	-32,4	-9,9	17,6	23,6
Info ja side	-35,5	-9,0	5,2	2,8
Kinnisvaraala tegevus	-26,9	-18,6	5,7	2,9
Kunst-, meelelahutus ja vaba aeg	-50,0	-10,9	21,3	3,7
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus	-30,4	-9,1	9,1	8,9
Majutus ja toitlustus	-62,5	-33,5	47,8	11,7
Muud teenindavad tegevused	-45,5	7,1	21,4	3,7
Mäetööstus	-3,6	9,4	9,4	0,1
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	-32,8	-5,6	3,1	1,6
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	-22,8	-5,7	31,8	1,0
Töötlev tööstus	-25,3	-5,4	24,4	13,6
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	-1,0	-15,4	9,6	0,2
Veondus ja laondus	-37,9	-11,7	15,2	6,5
Tegevusalad kokku	-33,8	-9,9	14,3	100,0

Allikas: Eesti Tootukassa, Maksu- ja Tolliamet, Riigikontrolli analüüs

12. Ettevõtetal, kes said töötasu hüvitist, püsis keskmiselt müügikäibe suurem vähenemine ka pärast töötasu hüvitise saamist 2020. aasta II poolaastal (vt tabel 3). Hüvitise saajatel vähenes tegevusalade keskmiselt 2020. aasta II poolaastal (2019. aasta II poolaastaga võrreldes) müügikäive 14,1% ning nendel ettevõtetal, kes toetust ei saanud, 3,6%.

Tabel 3. Töötasu hüvitise saamine ja keskmise müügikäibe muutus juulist detsembrini 2020 vs. 2019 tegevusalade kaupa

Tegevusala	Keskmise müügikäibe muutus, %		Hüvitist saanud ettevõtete osakaal, %	
	Hüvitist saanud	Hüvitist mittedaanud	Kõikidest tegevusala ettevõtetest	Kõikidest hüvitist saanud ettevõtetest
Ehitus	-27,3	-8,1	14,0	12,5
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	-41,4	-50,3	0,9	0,1
Finants- ja kindlustustegevus	6,5	-12,8	4,1	0,4
Haldus- ja abitegevused	-34,5	-8,8	12,5	5,3
Haridus	-3,1	-15,4	21,3	1,6
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	-9,8	-5,0	16,7	23,7
Info ja side	-17,6	6,7	4,7	2,8
Kinnisvaraala tegevus	-18,0	3,3	5,4	2,9
Kunst-, meelelahutus ja vaba aeg	-29,4	-8,2	20,5	3,8
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	-7,1	-0,4	8,6	8,9
Majutus ja toitlustus	-34,0	-6,9	45,5	11,7
Muud teenindavad tegevused	-23,4	-4,6	19,6	3,6
Mäetööstus	-0,2	9,1	11,1	0,1
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	-8,6	1,5	3,0	1,6
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	-3,0	10,0	30,2	1,0
Töötlev tööstus	-4,1	-0,8	23,4	13,5
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	9,2	8,1	9,7	0,2
Veondus ja laondus	-30,4	-4,8	14,7	6,4
Tegevusalad kokku	-14,1	-3,6	13,6	100,0

Allikas: Eesti Töötukassa, Maksu- ja Tolliamet, Riigikontrolli analüüs

Teadmiseks, et

töötukassa 2021. aasta jaanuaris avaldatud analüüsist selgus, et suurim osakaal ettevõteteid ja asutusi, kes said töötasu hüvitist, oli Ida-Virumaal (19,8%), Saaremaal (15,9%) ja Pärnumaal (14,2%).

Makstud tööjõumaks ja töötajate arv

13. Kui võrrelda ettevõtete tegevusalade kõrval ettevõtete maakondi, siis saab samuti järeldada, et töötasu hüvitist saanud ettevõtetal vähenes igas maakonnas 2020. aastal keskmiselt (2019. aastaga võrreldes) müügikäive rohkem kui nendel sama maakonna ettevõtetal, kes töötasu hüvitist ei saanud (vt interaktiivsed joonised).

14. Tööjõumaksu laekumise muutuse analüüsi tulemused sarnanevad müügikäibe näitajatega, kui võrrelda 2020. aastat 2019. aasta sama perioodiga. Kui vaadata 2020. aasta tööjõumaksu laekumist tervikuna, siis vähenes 2020. aasta töötasu hüvitise saajate hulgas tööjõumaksu

laekumine 2019. aastaga võrreldes keskmiselt 14,6%. Nendel ettevõtetel, kes töötasu hüvitist ei saanud, töötajumaksu keskmine laekumine aga paranes 6,9%⁴.

Tabel 4. Töötasu hüvitise saamine ja keskmine töötajumaksu laekumise muutus 2020 vs. 2019 tegevusalade kaupa

Tegevusala	Keskmine töötajumaksu muutus, %		Hüvitist saanud ettevõtete osakaal, %	
	Hüvitist saanud	Hüvitist mittesaanud	Kõikidest tegevusala ettevõtetest	Kõikidest hüvitist saanud ettevõtetest
Ehitus	-18,6	3,7	16,0	10,8
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	-17,2	1,2	4,8	0,1
Finants- ja kindlustustegevus	8,8	5,0	6,0	0,5
Haldus- ja abitegevused	-20,7	-0,2	17,0	5,0
Haridus	-7,1	1,3	21,7	2,9
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	-8,7	7,7	23,9	20,7
Info ja side	-5,5	8,5	8,6	2,5
Kinnisvaraala tegevus	-9,0	8,9	9,9	2,9
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	-10,0	5,4	22,5	5,3
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	-12,5	7,5	11,3	8,7
Majutus ja toitlustus	-26,7	-1,6	51,7	9,9
Muud teenindavad tegevused	-23,4	7,1	18,4	8,3
Mäetööstus	-50,4	-0,6	15,6	0,1
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	-18,6	5,2	3,4	1,4
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	-5,9	11,4	26,4	3,6
Töötlev tööstus	-11,9	3,9	27,4	11,7
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	-13,7	10,9	11,9	0,2
Veondus ja laondus	-16,0	7,1	15,0	5,6
Tegevusalad kokku	-14,6	6,9	17,7	100,0

Allikas: Eesti Töötukassa, Maksu- ja Tolliamet, Riigikontrolli analüüs

15. Sarnane vahe töötajumaksu laekumise muutuses püsis ka 2020. aasta II poolaastal pärast töötasu hüvitise maksmise perioodi lõppu. Töötasu hüvitist saanud ettevõtetel vähenes 2020. a II poolaastal keskmiselt töötajumaks 13,9% (võrreldes 2019. a II poolaastaga) ning nendel ettevõtetel, kes seda hüvitist ei saanud, kasvas samal ajal töötajumaks 4,9% (vt tabel 5).

⁴ Riigikontrolli analüüs ei hõlmanud töötasu hüvitise pealt arvestatud töötajumaksu, mille maksis Eesti Töötukassa otse Maksu- ja Tolliametile, kuna see ei ole kokku viidav abi saanud ettevõtetele. See võimendab mõnevõrra hüvitise saamise perioodil (märtsist juunini 2020) abi saanud ettevõtete makstud töötajumaksu vähenemist.

Tabel 5. Töötasu hüvitise saamine ja keskmine tööjõumaksu muutus juulist detsembrini 2020 vs. 2019 tegevusalade kaupa

Tegevusala	Keskmine tööjõumaksu muutus, %		Hüvitist saanud ettevõtete osakaal, %	
	Hüvitist saanud	Hüvitist mittesaanud	Kõikidest tegevusala ettevõtetest	Kõikidest hüvitist saanud ettevõtetest
Ehitus	-22,9	0,04	17,2	10,8
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	-16,3	-1,5	5,1	0,1
Finants- ja kindlustustegevus	9,6	1,3	6,7	0,5
Haldus- ja abitegevused	-15,5	-3,1	18,7	4,9
Haridus	-2,7	-4,6	23,8	2,9
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrattaste remont	-7,0	4,6	25,5	20,7
Info ja side	-6,4	6,8	9,6	2,5
Kinnisvaraala tegevus	-5,9	11,6	10,9	2,8
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	-8,1	2,4	25,2	5,2
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	-10,9	6,8	12,5	8,7
Majutus ja toitlustus	-28,9	6,0	56,5	9,9
Muud teenindavad tegevused	-22,7	5,9	20,1	8,3
Mäetööstus	-64,4	-3,0	16,3	0,1
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	-11,1	6,2	3,7	1,4
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	3,4	10,4	27,8	3,6
Töötlev tööstus	-13,4	1,4	29,1	11,8
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	-11,8	12,1	12,5	0,2
Veondus ja laondus	-14,7	4,9	16,1	5,6
Tegevusalad kokku	-13,9	4,9	19,2	100,0

Allikas: Eesti Töötukassa, Maksu- ja Tolliamet, Riigikontrolli analüüs

16. Sarnased tulemused on keskmiselt ka ettevõtete maakondade vaates. Töötasu hüvitist saanud ettevõtetes vähenes keskmine tööjõumaks kõikides maakondades nii 2020. aastal tervikuna kui ka 2020. aasta II poolaastal (2019. aasta sama perioodiga võrreldes). Ettevõtetel, kes töötasu hüvitist ei saanud, suurenes keskmine tööjõumaks kõikides maakondades (vt interaktiivsed joonised).

17. Sarnaselt müügikäibega paistab ka tööjõumaksu laekumise muutuses ülekaalukalt silma kriisis enim pihta saanud tegevusvaldkond – majutus ja toitlustus –, kus oli tööjõumaksu laekumise vähenemine tegevusaladest üks suurimaid (vt tabelid 4 ja 5). Suurima tööjõumaksu vähenemisega 2020. aastal oli mäetööstus, mis on kõige väiksema ettevõtete arvuga tegevusala (sh sai töötasu hüvitist vaid 17 ettevõtet) ning kus omakorda

oli selle hüvitise saajate osakaal üks kõige väiksemaid (0,1%), mistõttu ei ole võimalik tegevusala kohta järeldusi teha.

18. Töötajate arv vähenes 2020. aasta igal kuul töötasu hüvitist saanud ettevõtete tegevusalade keskmiselt rohkem kui neil ettevõtete, kes seda hüvitist ei saanud. 2020. aasta aprillist detsembrini oli igal kuul töötasu hüvitist saanud ettevõtete keskmiselt töötajate arvu vähenemise protsent aastatagusega võrreldes suurusjärgus kaks korda suurem kui neil, kes töötasu hüvitist ei saanud. Enim paistis töötajate arvu vähenemise poolest silma majutus ja toitlustus, kus töötajate arvu vähenemine oli tegevusalade keskmisest oluliselt suurem (vt interaktiivsed joonised).

Kokkuvõte

19. Kokkuvõtlikult saab järeldada, et 2020. aasta märtsis, aprillis, mais ja juunis said töötasu hüvitist ettevõtte, kellel läks 2019. aastaga võrreldes majanduslikult halvemini kui neil, kes töötasu hüvitist ei saanud. Töötasu hüvitise saajatel vähenesid müügi käive ja makstud tööjõumaks keskmiselt rohkem, samuti kahanes neil enam töötajate arv.

20. 2021. aasta veebruaris avaldas Poliitikauuringute Keskus Praxis poliitikaanalüüsi⁵, milles tõi välja, et töötasu hüvitamise meede aitas leevendada kriisi negatiivset mõju, sealhulgas vähendada leibkondade sattumist vaesusesse ja takistada ebavõrdsuse suurenemist.

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ettevõtte ja turismiettevõtete kriisitoetusi saadi enim tegevusalades, mida kriis vahetult puudutas

21. 2020. aastal rakendas Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) kaubandus- ja teenindusettevõtjatele suunatud rendimaksete toetust, turismisektori toetusmeedet ja väikeettevõtjate toetusmeedet. Kokku rahuldati 4140 taotlust ja maksti välja 33,8 miljonit eurot (ca 87% meetmele esialgu kavandatud summast⁶). Toetused ettevõtte kohta jäid vahemikku 2000 – 60 000 eurot, valdavalt jäid toetussummad ettevõtte kohta vahemikku 2000 – 10 000 eurot.

22. EASi toetuste saajatel kahanes keskmine müügi käive 2020. aastal 2019. aastaga võrreldes 33,2%. Samal ajal vähenes neil ettevõtete, kes 2020. aastal toetusi ei saanud, müügi käive 8,6% (vt tabel 6).

23. Enamikul tegevusaladel said EASi kriisimeetmetest abi ettevõtte, kelle keskmine müügi käive vähenes oluliselt rohkem kui nendel ettevõtete, kes toetust ei saanud. Enim vähenes müügi käive järgmistes tegevusalades: **haldus- ja abitegevused** (–71,2%), veondus ja laondus (–57,6%) ning majutus ja toitlustus (–42,3%).

24. Suurim osakaal ettevõtteid said EASi meetmetest abi majutuses ja toitlustuses (31,2%) ning kunsti, meelelahutuse ja vaba aja tegevusalas (10,9%). Arvuliselt oli EASi meetmetest abi saanud ettevõtteid enim samuti majutuses ja toitlustuses (27,7% EASi meetmetest abi saanutest).

Meetmete lühikirjeldus

Meetme analüüsi tulemused

Teadmiseks, et

EAS on avaldanud enda kodulehel interaktiivse ülevaate „COVID-19 mõju Eesti majandusele“, kus on infot ka kriisimeetmete kohta. Vt <https://www.eas.ee/covid-19-moju-estti-majandusele/>.

Haldus- ja abitegevused – tegevusala, mis hõlmab igasuguste asjade (sh vaba aja veetmisega seotud asjade) rentimisega seotud alategevusalasid, sealhulgas tööjõu rendiga seotud alategevusalasid. Selle tegevusala all on ka reisibüroode ja reisikorraldajate tegevusega seotud alategevusalad.

⁵ Praxis avaldas 2021. veebruaris analüüsi „Töötukassa töötasu hüvitis“, <http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2021/01/Tootukassa-tootasu-huvitis-poliitikaanaluuus-3.pdf>

⁶ Meetmete eelarve 2020. a I poolaastaks oli kokku 39 miljonit eurot, millest ca 8,6 miljonit jäi I poolaastal kasutamata ja suunati kasutamiseks 2020. a II poolaastal. 2020. a II poolaastal kasutamata jäänud ca 5,2 miljonit suunati edasi kasutamiseks 2021. aastal.

Tabel 6. Ettevõtte ja turismiettevõtte kriisitoetuse saamine ja keskmise müügi käibe muutus 2020 vs. 2019 tegevusalade kaupa

Tegevusala	Keskmise müügi käibe muutus, %		Toetust saanud ettevõtete osakaal, %	
	Toetust saanud	Toetust mittedaanud	Kõikidest tegevusala ettevõtetest	Kõikidest toetust saanud ettevõtetest
Ehitus	-12,2	-6,1	1,7	5,7
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	-21,9	-43,9	0,1	0,0
Finants- ja kindlustustegevus	-14,9	-16,7	0,3	0,1
Haldus- ja abitegevused	-71,2	-6,8	4,1	7,0
Haridus	-31,2	-9,9	6,1	1,7
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrattaste remont	-14,8	-6,6	3,2	17,2
Info ja side	-12,9	0,4	1,2	3,0
Kinnisvaraala tegevus	-32,2	-44,1	1,4	3,2
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	-29,7	-6,9	10,9	7,7
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus	-22,1	-2,9	2,6	10,9
Majutus ja toitlustus	-42,3	-13,3	31,2	27,7
Muud teenindavad tegevused	-26,0	1,1	7,1	5,0
Mäetööstus	-1,8	10,8	1,3	0,1
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	6,4	-4,0	0,2	0,4
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	-36,2	1,8	4,5	0,5
Töötlev tööstus	-29,7	-3,2	3,2	6,3
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	-31,9	-0,6	0,3	0,0
Veondus ja laondus	-57,6	-7,0	2,1	3,6
Tegevusalad kokku	-33,2	-8,6	3,4	100,0

Allikas: Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Maksu- ja Tolliamet, Riigikontrolli analüüs

25. Tegevusalade keskmiselt püsis ka 2020. aasta II poolaastal EASi kriisimeetmetest abi saanud ettevõtete müügi käibe märkimisväärne kahanemine: 28,6% (vt tabel 7). Samal ajal kahanes toetusi mittedaanud ettevõtete II poolaastal müügi käibe 3,7%. Tegevusalade esikolmik (haldus- ja abitegevused, veondus ja laondus ning majutus ja toitlustus)

püsis müügi käibe vähenemine ka II poolaastal samamoodi kõrgel tasemel nagu terve 2020. aasta kokkuvõttes.⁷

Tabel 7. Ettevõtte ja turismiettevõtte kriisitoetuse saamine ja keskmise müügi käibe muutus juulist detsembrini 2020 vs. 2019 tegevusalade kaupa

Tegevusala	Keskmise müügi käibe muutus, %		Toetust saanud ettevõtete osakaal, %	
	Toetust saanud	Toetust mittedaanud	Kõikidest tegevusala ettevõtetest	Kõikidest toetust saanud ettevõtetest
Ehitus	-0,3	-8,5	1,7	5,7
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	-69,0	-50,5	0,1	0,0
Finants- ja kindlustustegevus	-13,3	-12,8	0,3	0,1
Haldus- ja abitegevused	-78,0	-8,2	4,1	7,0
Haridus	-30,7	-15,7	6,1	1,7
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrattaste remont	-8,1	-5,0	3,2	17,2
Info ja side	1,5	6,6	1,2	3,0
Kinnisvaraala tegevus	-35,9	3,3	1,4	3,1
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	-22,1	-8,2	11,0	7,6
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	-19,0	-0,5	2,6	10,9
Majutus ja toitlustus	-38,4	-4,3	32,2	27,9
Muud teenindavad tegevused	-11,8	-4,4	7,1	4,9
Mäetööstus	-14,4	8,2	1,3	0,1
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	17,0	1,6	0,2	0,4
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	-36,1	9,6	4,6	0,5
Töötlev tööstus	-25,2	-0,8	3,2	6,4
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	83,1	7,2	0,3	0,0
Veondus ja laondus	-64,4	-4,8	2,2	3,6
Tegevusalad kokku	-28,6	-3,7	3,5	100,0

Allikas: Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Maksu- ja Tolliamet, Riigikontrolli analüüs

26. Makstud tööjõumaks vähenes EASist toetusi saanud ettevõtetel 2020. aastal 2019. aastaga võrreldes keskmiselt 24,8%. Neil aga, kes analüüsitud toetustest ühtegi toetust ei saanud, suurenes tööjõumaks samal ajal hoopis 6,8% (vt tabel 8).

⁷ Tabelist 7 on näha, et II poolaastal toimus suur müügi käibe vähenemine ka elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamise tegevusalas, kuid selles tegevusalas sai EASi meetmetest abi üks ettevõtte, mistõttu ei saa kogu tegevusala kohta järeldusi teha.

Tabel 8. Ettevõtte ja turismiettevõtte kriisitoetuse saamine ja keskmise tööjõumaksu muutus 2020 vs. 2019 tegevusalade kaupa

Tegevusala	Keskmise tööjõumaksu muutus, %		Toetust saanud ettevõtete osakaal, %	
	Toetust saanud	Toetust mittedaanud	Kõikidest tegevusala ettevõtetest	Kõikidest toetust saanud ettevõtetest
Ehitus	-10,2	3,6	2,0	5,4
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	5,1	1,3	0,6	0,0
Finants- ja kindlustustegevus	-18,0	5,0	0,7	0,2
Haldus- ja abitegevused	-25,9	-0,2	5,6	6,6
Haridus	-16,5	1,2	5,0	2,5
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	-18,4	7,6	5,3	16,9
Info ja side	-9,3	8,5	2,4	3,0
Kinnisvaraala tegevus	-15,2	8,6	2,6	3,2
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	-16,2	5,6	9,0	8,1
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	-8,4	7,6	3,6	11,6
Majutus ja toitlustus	-26,3	1,0	36,8	23,8
Muud teenindavad tegevused	-23,7	7,1	4,3	7,6
Mäetööstus	-42,9	-0,8	1,8	0,1
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	-4,1	5,1	0,2	0,4
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	-22,2	11,3	3,1	1,4
Töötlev tööstus	-27,8	3,6	4,0	5,9
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	25,1	10,6	0,8	0,1
Veondus ja laondus	-30,3	7,1	2,2	3,2
Tegevusalad kokku	-24,8	6,8	4,5	100,0

Allikas: Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Maksu- ja Tolliamet, Riigikontrolli analüüs

Kokkuvõte

27. Kokkuvõtlikult saab välja tuua, et EASi 2020. aastal välja makstud toetustest said arvuliselt enim abi ettevõtted majutuse ja toitlustuse, haldus- ja abitegevuste ning kunsti, meelelahutuse ja vaba aja tegevusalades, mida kriis oluliselt mõjutas. EASi kriisimeetmetest abi saanud ettevõtetel vähenesid 2020. aastal müügikäive ja makstud tööjõumaks keskmiselt märkimisväärselt rohkem kui nendel ettevõtetel, kes meetmetest abi ei saanud. Samuti kahanes toetusi saanutel oluliselt rohkem ka töötajate arv.

KredExi kriisimeetmetest said abi ettevõtted, kelle müügikäive kahanes 2020. aastal keskmisest rohkem, Maaelu Edendamise Sihtasutusest abi saanute kohta seda järeldada ei saa

Meetmete lühikirjeldus

28. Maaelu Edendamise Sihtasutus (MES) ning KredEx andsid 2020. aastal välja laenukäendusi ja laene. Erinevalt töötasu hüvitise ja EASi meetmetest oli nendest meetmetest abi saajate hulk oluliselt väiksem. MES rahaldas 2020. aastal ca 470 taotlust ning KredEx tegi ca 480 positiivset otsust. MESi meetmete rahaline maht 2020. aastal oli ca 125 miljonit, KredExil ca 330 miljonit.

29. Erinevalt töötasu hüvitisest ja EASi meetmetest andsid MES ja KredEx ettevõtetele laene ja laenukäendusi, mis eeldasid ettevõtete krediitvõimekuse hindamist. See võis tingida halvema krediitdireitinguga ning tegelikult kriisis rohkem kannatada saanud ettevõtete kõrvalejäämise.

MESi meetmete analüüsi tulemused

30. MESi meetmetest abi saanud ettevõtetele vähenes keskmiselt keskmine müügi käibe vähem (7,2%) kui nendel ettevõtetele, kes abi meetmetest ei saanud (8,6%) (vt tabel 9). Kuna ettevõtteid, kes meetmetest abi said, oli suhteliselt vähe, ei ole võimalik enamiku tegevusalade kohta olulisi järeldusi teha. Näiteks hariduse, info ja side ning tervishoiu ja sotsiaalhoolekande tegevusvaldkondades oli toetuse saajaid tegevusala kohta ainult 1–2.

31. Kõige rohkem oli MESi kriisimeetmetest abi saajate hulgas põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi (124) ning töötleva tööstuse (72) tegevusala ettevõtteid. Neist esimeses (põllumajandus...) kahanes keskmine müügi käibe 2020. aastal vähem kui riigis üldiselt (4%, üldine vähenemine oli 8,6%) ning nendel ettevõtetele, kes said MESist abi, ei kahanenud see 2020. aastal sisuliselt üldse (1,4%). Töötleva tööstuse ettevõtetele vähenes MESi meetmetest abi saanute keskmine müügi käibe aga rohkem (7,7%) kui ettevõtetele, kes meetmetest abi ei saanud (3,2%).

Tabel 9. Maaelu Edendamise Sihtasutusest laenu, laenukäenduse saamine ja keskmise müügi käibe muutus 2020 vs. 2019 tegevusalade kaupa

Tegevusala	Keskmise müügi käibe muutus, %		Toetust saanud ettevõtete osakaal, %	
	Toetust saanud	Toetust mittesaanud	Kõikidest tegevusala ettevõtetest	Kõikidest toetust saanud ettevõtetest
Ehitus	-18,0	-6,1	0,1	3,8
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	-22,0	-43,9	0,5	1,3
Haldus- ja abitegevused	-17,8	-6,8	0,1	1,6
Haridus	21,3	-9,9	0,1	0,3
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	1,4	-6,6	0,2	8,2
Info ja side	82,3	0,4	0,0	0,6
Kinnisvaraala tegevus	12,6	-44,1	0,1	1,6
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	-1,5	-6,9	0,4	2,8
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus	-5,8	-2,9	0,1	2,2
Majutus ja toitlustus	-24,6	-13,3	1,5	9,8
Muud teenindavad tegevused	-36,2	1,1	0,3	2,2
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	-1,4	-4,0	1,6	39,1
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	338,7	1,8	0,6	0,6
Töötlev tööstus	-7,7	-3,2	1,1	22,7
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	-11,1	-0,6	0,3	0,3
Veondus ja laondus	-27,5	-7,0	0,2	2,8
Tegevusalad kokku	-7,2	-8,6	0,4	100,0

Allikas: Maaelu Edendamise Sihtasutus, Maksu- ja Tolliamet, Riigikontrolli analüüs

32. Tööjõumaksu maksmises oli müügikäibe muutusega sarnane olukord, kuigi MESi meetmetest abi saanud ettevõtetel vähenes tööjõumaks 2,1% ja neil, kes meetmetest abi ei saanud, tööjõumaks tervikuna suurenes 6,8% (vaata interaktiivsed joonised).

KredExi meetmete analüüsi tulemused

33. KredExi meetmetest abi saanud ettevõtetel vähenes 2020. aastal (2019. aastaga võrreldes) keskmine müügikäibe rohkem (25,1%) kui nendel ettevõtetel, kes ühestki meetmest abi ei saanud (8,6%) (vt tabel 10). Tegevusalade kaupa on aga keeruline järeldusi teha, kuna paljudes tegevusalades said toetust üksikud ettevõtted (1–6 ettevõtet).

34. Enim KredExi meetmetest abi saanud ettevõtetest tegutses majutuse ja toitlustuse ning töötleva tööstuse tegevusalas. Nendes mõlemas oli KredExi kriisimeetmetest abi saanud ettevõtetel keskmine müügikäibe vähenemine 2020. aastal oluliselt suurem kui meetmetest abi mittesaanud sama tegevusala ettevõtetel.

Tabel 10. KredExi laenu, laenukäenduse saamine ja keskmise müügikäibe muutus 2020 vs. 2019 tegevusalade kaupa

Tegevusala	Keskmise müügikäibe muutus, %		Toetust saanud ettevõtete osakaal, %	
	Toetust saanud	Toetust mittesaanud	Kõikidest tegevusala ettevõtetest	Kõikidest toetust saanud ettevõtetest
Ehitus	11,0	-6,1	0,03	1,2
Finants- ja kindlustustegevus	36,6	-16,7	0,1	0,4
Haldus- ja abitegevused	-64,4	-6,8	0,4	8,6
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrattaste remont	-8,6	-6,6	0,2	13,6
Info ja side	-48,1	0,4	0,1	3,5
Kinnisvaraala tegevus	90,9	-44,1	0,1	1,9
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	-19,4	-6,9	0,8	6,6
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	-6,7	-2,9	0,1	5,8
Majutus ja toitlustus	-48,8	-13,3	2,8	22,2
Muud teenindavad tegevused	-55,2	1,1	0,4	3,5
Mäetööstus	43,2	10,8	0,6	0,4
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	-11,8	-4,0	0,01	0,4
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	3,4	1,8	1,8	2,3
Töötlev tööstus	-11,7	-3,2	0,9	21,4
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	12,1	-0,6	0,3	0,4
Veondus ja laondus	-44,6	-7,0	0,4	7,8
Tegevusalad kokku	-25,1	-8,6	0,3	100,0

Allikas: KredEx, Maksu- ja Tolliamet, Riigikontrolli analüüs

35. Makstud tööjõumaksu vähenemisel on KredExi meetmetest abi saanud ettevõtetel sarnane tulemus kui müügikäibe kahanemises (vt interaktiivsed joonised).

Kokkuvõte

36. Tulemustest paistab silma, et MESi kriisimeetmetest said abi ettevõtted, kelle müügi käibe vähenes keskmiselt 2020. aastal vähem kui ettevõtetal, kes kriisimeetmetest abi ei saanud. Enim MESi kriisimeetmetest abi saanud ettevõtetest tegutses põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi tegevusalas, kus oli 2020. aastal ettevõtetal keskmine müügi käibe vähenemine tegevusalade keskmisest väiksem (−4%) ning nendel ettevõtetal, kes said MESi kriisimeetmetest abi, ei kahanenud keskmine müügi käibe peaaegu üldse (−1,4%).

37. KredExi kriisimeetmetest oli enim abi saanud ettevõtteid majutuses ja toitlustuses, mis oli üks kriisis enim kannatanud tegevusalasid. KredExi meetmetest abi saanud ettevõtteid iseloomustab märksa suurem müügi käibe ja tööjõumaksu vähenemine, kui see oli kriisimeetmetest abi mittesaanud ettevõtetal.

/allkirjastatud digitaalselt/

Ines Metsalu-Nurminen
auditiosakonna peakontrolör

Ülevaate iseloomustus

Ülevaate koostamise eesmärk

Andmeanalüüsi käigus uuris Riigikontroll, kas riigi toetusmeetmed jõudsid tegevusaladesse, kus COVID-19-kriisi mõju oli suurem ning kas toetus jõudis ettevõtjateni, kes majandusnäitajate (müügi käive, töötajate arv) põhjal rohkem kriisist pihta said. Riigikontroll ei hinnanud konkreetsetele ettevõtetele antud toetuse ja/või laenude menetlust ega üksikotsuste põhjendatust.

Ülevaate koostamise käigus võrreldi töötasu hüvitise (Eesti Töötukassa), KredExi, Maaelu Edendamise Sihtasutuse ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse 2020. aastal rakendatud meetmetest abi saanud ettevõteteid nende ettevõtete, kes ühestki meetmest abi ei saanud. Võrreldi kuude kaupa 2020. aasta müügi käivet, töötajate arvu ja töötajate arvu muutust 2019. aasta sama perioodiga.

Riigikontroll on avaldanud töötasu hüvitamise analüüsi ning teiste kriisimeetmete tulemused interaktiivsete joonistena oma veebilehel, kus igapäev saab kuvada endale huvipakkuvaid vaateid.⁸

Üksikuid ettevõtteid vaadata ei saa, aga tulemusi on võimalik vaadata perioodide ning tegevusalade kaupa. Töötasu hüvitise andmeid on lisaks võimalik vaadata ettevõtte suuruse ja maakonna järgi. Interaktiivsetel joonistel on võimalik näha detailsemalt ettevõtete arvu ja keskmisi näitajaid tegevusalade ja muude alajaotuste siseselt.

Ülevaate ulatus ja käsitlusviis

Analüüsis on kasutatud Maksu- ja Tolliameti andmeid ettevõtete ja füüsilisest isikust ettevõtjate kohta (kuude kaupa 2019. jaanuarist kuni 2020. aasta detsembrini) ning Eesti Töötukassa (18.11.2020. a seisuga), Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse, Maaelu Edendamise Sihtasutuse ja KredExi andmeid jagatud toetuste, laenude ning käenduste kohta.

Analüüsi tulemusena on valminud kaks interaktiivset jooniste kogumit: eraldi töötukassa 2020. aasta hüvitisega seonduvad joonised ning kõiki kriisimeetmeid hõlmavad joonised (sh töötukassa töötasu hüvitis). Mõlemal juhul analüüsis Riigikontroll toetusi saanud ja mittesaanud ettevõtete keskmise müügi käibe, makstud töötajate arvu ja töötajate arvu muutusi 2020. aastal võrreldes 2019. aastaga (kuude kaupa).

Keskmete muutused on leitud näitajate summade ja ettevõtete arvu jagatisena. See tähendab, et näiteks keskmise müügi käibe puhul on jaanuari ja veebruari keskmine leitud nendel kahel kuul eksisteerinud ettevõtete müügi käivete summa (jaanuari müügi käibed + veebruari müügi käibed) ja ettevõtete arvu (jaanuari ettevõtete arv + veebruari ettevõtete arv) jagatisena. Joonistega seonduvalt on tehtud teatud kitsendusi, mistõttu hõlmati tegelikkusest väiksem arv ettevõtteid. Täpsemad selgitusi andmete ja meetodika kohta leiab interaktiivsete jooniste juures olevalt lehelt „Info andmete kohta“.

Analüüsi tulemusel koostati interaktiivsetel joonistel põhinevad tabelid, milles on tegevusalade kaupa esitatud joonistega sama info. Seega kehtivad ka tabelite puhul samad kitsendused, mis interaktiivsetel joonistel. Lisaks on tabelites veerud „Osakaal kõikidest tegevusalade ettevõtetest“ (toetust saanud ettevõtete arv / ettevõtete arv kokku) ja „Osakaal kõikidest toetust saanud ettevõtetest“ (toetust saanud ettevõtete arv / toetust saanud ettevõtete arv kokku). Ettevõtete osakaalude arvutamisel on aluseks võetud ainult 2020. aasta arvud.

Ülevaate koostamise aeg

Ülevaate koostamist alustati 2020. aasta mais ning toimingud lõpetati 2021. aasta märtsis.

⁸ Vt <https://www.riigikontroll.ee/Auditeeritavaile/Interaktiivsedtabelidjajoonised/tabid/313/language/et-EE/Default.aspx>

Ülevaate koostamise meeskond

Auditijuht Meelis Peerna, audiitorid Roel Burov ja Alvar Nõuakas.

Kontaktandmed

Ülevaate kohta saab lisainfot Riigikontrolli kommunikatsiooniüksusest
tel +372 640 0704 või +372 640 0777, e-post riigikontroll@riigikontroll.ee

Ülevaate elektrooniline koopia (pdf) on saadaval koduleheküljel www.riigikontroll.ee.

Ülevaate kokkuvõte on saadaval ka inglise keeles.

Ülevaate number Riigikontrolli asjaajamissüsteemis on 2-1/80064/2.

Riigikontrolli postiaadress on:

Kiriku 2/4
15013 TALLINN
Tel +372 640 0700
riigikontroll@riigikontroll.ee

Riigikontrolli varasemaid töid COVID-19-kriisiga seotud valdkondade kohta

25.11.2020 – KredExi erakorralised meetmed ettevõtetele koroonakriisi mõju leevendamiseks

05.10.2020 – Ülevaade Vabariigi Valitsuse erakorralise COVID-19-reservi kasutamisest 31.07.2020. aasta seisuga

29.09.2020 – Lühiülevaade Maaelu Edendamise Sihtasutuse kriisimeetmete elluviimisest

Kõik tööd on kättesaadavad Riigikontrolli koduleheküljelt www.riigikontroll.ee